

## 2. DE STER VAN DAMME 3,5 km

**Parcours:** markt, Kerkstraat, Speystraat, Damse Vaart-Zuid, parking, *wandelpad langs Zuidervaartje, brugje over Zuidervaartje*, Polderstraat, Kerkstraat, Oude Sluissedijk, Rabattestraat, Damse Vaart Zuid, Kerkstraat, markt.

### 1 Marktpllein

De glorie-tijd van Damme was reeds geruime tijd achter de rug, toen besloten werd de oorspronkelijke houten halle te vervangen door een stenen gebouw in Brabantse gotiek. De werken duurden van 1464 tot 1467. De benedenverdieping bleef dienst doen als hal en opslagruimte, terwijl de stadsmagistratuur, de administratie en de Vierschaere of rechtsorgaan de eerste verdieping innamen. Nadien kregen de ruimtes vaak minder edeler bestemmingen. Zo blijkt uit een verslag van 1882 dat de kelderruimtes in die periode als koestal dienden en dat er hooi en stro op zolder gestapeld waren!

Op de rechterhoek vinden we tegen de gevel twee justitie- of boetestenen. Pocherige Dammenaars vertellen echter graag dat de bouwheer het aantal stenen zo precies berekend had, dat er op het einde van de werken slechts twee stenen overbleven!

Het klokkentorentje dat aangebracht werd in 17e eeuw bevat sinds 1961 een beiaard. Verder draagt het een uurwerk dat dateert van ca. 1465, een zonnewijzer en als windwijzer de hond uit het Damse wapenschild.



Tegen de ramen van de voorgevel en één der zijgevels heeft een kolonie van een paar tientallen koppels huiszwaluwen zich genesteld.

In volle broedseizoen (eind mei-juni) is het Damse luchtruim voor hen één groot vijfsterren-restaurant. Gedurig vliegen ze zwenkend en fladderend op en af om de steeds hongerige jongen te voeden. Dit doen ze onder het goedkeurend oog van Filips van de Elzas, die stadsrechten verleende aan Damme; Johanna van Konstantinopel, die mee instond voor

bedijkingen; Margaretha van Konstantinopel, die van Damme een middeleeuwse stad maakte en er het Sint-Janshospitaal stichtte; Filips van Tiyette, die Vlaanderen bestuurde van 1303 tot 1305; en Karel de Stoutte die een trouwing aanbiedt aan Margaretha van York. Ook Jacob van Maerlant (±1235-1293), de ‘Vader der Dietschen dichtren algader’ is een aandachtig toeschouwer.

### 2 Kaaimuren

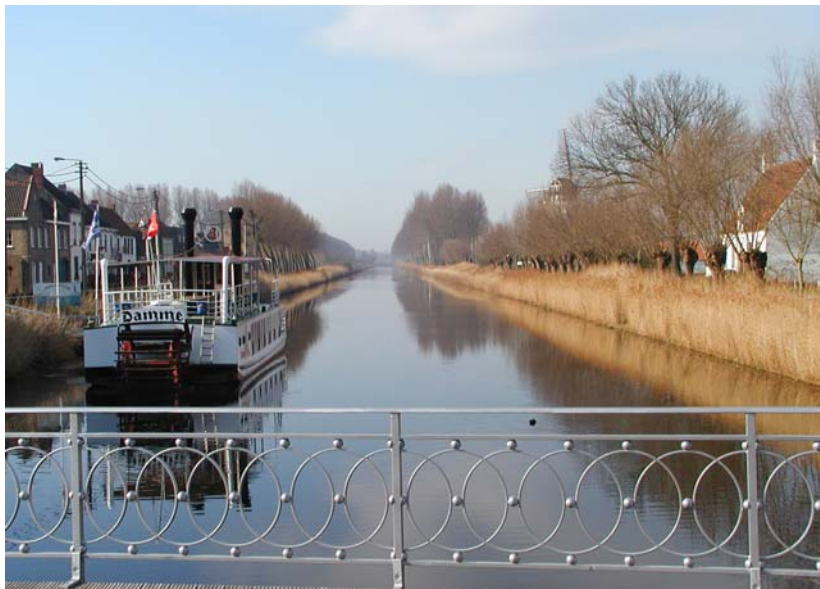
Ter hoogte van het kruispunt Kerkstraat - Speystraat/Slekstraat, bestaat een gedeelte van het wegdek uit donkere kasseien. Ze duiden de plaats aan van de vroegere kaaimuren en de pijlers van de brug over de Reie.

**3****Uilenspiegelmonument**

Dit kunstwerk van Jef Claerhout werd in 1979 geplaatst ter herinnering aan het overlijden van Charles De Coster in 1879. De beeldengroep stelt Tijl Uilenspiegel voor die eenieder de spiegel voorhoudt. De uilen staan voor de geleerden, de maraboes voor de geestelijken, de ezel met de bel voor politiciers en de kikkers ten slotte voor het gewone (kwakende) volk. De spiegel betekent dat hij bij elkeen het verkeerde van zijn gedrag laat inzien.

**4****Damse Vaart**

De Damse Vaart (13,5 km), ook wel Napoleonkanaal of Kanaal Brugge-Sluis genoemd, is een overblijfsel uit de bezettingsperiode van de Fransen in onze gewesten. Tijdens de oorlog met Engeland vatte Napoleon I het plan op om een waterverbindingsweg aan te leggen tussen Duinkerke en Breskens. Op die manier wilde hij de suprematie van de Engelse vloot op het Kanaal vermijden. Bij het graven trachtte hij zoveel mogelijk bestaande waterwegen te integreren. Tussen Damme en Sluis was dit de oude bedding van het Zwin. Zo doorkruiste men het oude middeleeuwse Damme, waardoor heel wat patriciërswohnungen, de Korenmarkt en een bastion verdwenen. Bij zijn val in 1815 te Waterloo was Hoeke het voorlopige eindpunt van de bedding. Tussen 1818 en 1824 liet Willem I het kanaal verder doortrekken tot in Sluis.

**5****Schellemolen**

Aan de overkant van de Damse Vaart staat een bakstenen bovenkruier, type bergmolen, die gebouwd werd in 1867 en in de plaats kwam van een houten standaardmolen 'de Scellemolen'. Deze in onbruik geraakte molen werd door de provincie



aangekocht en volledig gerestaureerd (1975-1977). De molen waar terug graan kan gemalen worden en olie geslagen worden is te bezoeken. Vanuit de raampjes op de verschillende verdiepingen heeft men een prachtig uitzicht op het achterliggende reservaat.

6

### **Zuidervaartje**

Deze waterloop, gegraven in 1841 om overtollig water van de huidige Brugse deelgemeente Assebroek af te voeren, loopt gedeeltelijk in de bedding van de vroegere binnengracht. De populieren aan de binnenkant markeren duidelijk de oorspronkelijke verhoogde binnenwal en accentueren zo de nog resterende wallen en depressies.



7

### **Gerestaureerde stadswallen**

Tot begin 2001 waren de voormalige grachten en wallen op deze plaats opgevuld of genivelleerd. Met eigen middelen van Natuurpunt Damme en dank zij een ruime betoelaging van de provincie West-Vlaanderen via het Provinciaal natuurfonds en de steun van het Europees project Euregio Scheldemond/Grensoverschrijdend Kreekengebied kon dit gedeelte van de zevenster gerestaureerd worden naar het model van de oorspronkelijke

vorm. Het is daardoor de enige plaats in Damme waar de historische contouren nu nog kunnen bezichtigd worden.

Door het creëren van een waterpartij krijgt de natuur er nieuwe kansen. Het pad dat langs de site loopt en de voetgangersbrug over het Zuidervaartje sluiten aan op het wandelpad.



8

### **Kazematten**

De met grassen en kruiden begroeide hoogtes die zich links en rechts van de weg bevinden, zijn restanten van de 17e-eeuwse vestingen. Deze zgn. kazematten zullen vermoedelijk gefungeerd hebben als soldatenverblijfplaats of opslagruimte voor wapens, munitie of levensmiddelen. Eén van deze half verdoken ruimtes is heden ingericht als vleermuizenreservaat. In het wegdek is het grondpatroon van de voormalige Onze-Lieve-Vrouwepoort, die deel uitmaakte van de middeleeuwse versterking, met donkere kasseistenen aangeduid.



9

### **Oude Sluissedijk**

De weg die heden richting Lapscheure loopt werd in de loop van de 13e eeuw aangelegd als onderdeel van de indijking van de aanvankelijk brede Zwingel. Tegen het einde van de eeuw was de verbinding met Sluis voltooid.

Aan de linkerkant ligt een L-vormige rietkraag, een relict van de oorspronkelijke 17e-eeuwse buitengracht. Het is één van de zeven speerpunten van het bolwerk. Indien we een denkbeeldige doorsnede naar het centrum toe maken, dan zien we achtereenvolgens: de buitenwal (nu akker), de buitengracht (rietveld), een ravelijn (akker), de binnengracht (met bomen afgezoomd Zuidervaartje) en ten slotte een bastion (verheven weiland). De rietkraag is eerder ruig met naast riet, forse planten zoals: grote lisdodde, liesgras en poelruit. Een groot gedeelte van het rietveld is eigendom en wordt beheerd door Natuurpunt.

Een gedeelte van de weilanden rechts van de weg is eveneens eigendom van Natuurpunt. Het is een van de laagstgelegen percelen, langs de oever van het Zuid-over-de Lieve-Geleed. Het is nog doorsneden door 'laantjes', die eertijds dienden voor een betere afwatering. Deze nat-droog en hoog-laag gradiënt staat garant voor een biologische diversiteit aan planten en dieren. Onder andere grutto en zwanebloem profiteren daarvan.



## 10 Sleckeput

De 'Sleckeput' of 'Slekesluis' vormde de verbinding tussen de Damse havenkom en het Zwin. Ze zorgde ervoor dat de getijdenwerking waaraan het Zwin onderhevig was, geen invloed had op het waterniveau in de havenkom. Op de houten fundering rustte een vloer bestaande uit balken en metselwerk. De opstaande muren waren oorspronkelijk met Doornikse kalksteen bezet. Het water werd opgehouden of doorgelaten door twee dubbele sluisdeuren. De breedte van de sluis op het Zwin bedraagt 4,83 m, wat ons een duidelijk idee geeft van de omvang van de schepen in die tijd. In de put hebben verschillende water- en oeverplanten een stekje gevonden. We vinden er o.a. drijvend fonteinkruid, diverse kroossoorten, kleine lisdodde, grote egelskop en riet. Op de oevers treffen we watermunt,



krulzuring, penningkruid en kruipende boterbloem aan. De struikenopslag bestaat uit wilg, els, es en braam. Als klimplanten zijn er bitterzoet en haagwinde. In het omgevende grasland komen diverse grassoorten voor, zoals glanshaver, kropaar en witbol. Onder de kruiden noteren we smeewortel, voederwikke, hondsdrif, bijvoet, smalle weegbree, slipbladige ooievaarsbek, paarse en witte dovenetel, heermoes, grote brandnetel en kleefkruid.